

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 lutego 2023 r.

Pozycja 35

POSTANOWIENIE

z dnia 31 maja 2022 r.

Sygn. akt Ts 229/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej C.W. o zbadanie zgodności:

art. 398⁹ § 1 pkt 4 i art. 398⁹ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim „wyłącza spod kontroli kasacyjnej Sądu Najwyższego badanie naruszenia wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego i procesowego w orzeczeniu Sądu Drugiej Instancji, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, jedynie z powodu uznania przez Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym (przedsąd – art. 398(9) kpc), że wskazywane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienie prawne budzące wątpliwości nie ma waloru istotnego zagadnienia prawnego – tj. nierozwiązanego dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa”, z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 września 2021 r. (data nadania) C.W. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującej sprawy.

Sąd Rejonowy w S. I Wydział Cywilny (dalej: Sąd Rejonowy), postanowieniem z 3 grudnia 2018 r. (sygn. akt [...]) orzekł w sprawie wniosku byłej żony skarżącego o dokonanie podziału majątku wspólnego i majątku uczestnika postępowania (skarżącego). Postanowieniem z 29 października 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w P. IV Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy) oddalił apelację wnioskodawcy i skarżącego.

W skardze kasacyjnej skarżący, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, przywołał przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.). W uzasadnieniu wskazał na istotne jego zdaniem zagadnienia

prawne, które wystąpiły w sprawie, podniósł nieważność postępowania, a także wyraził przekonanie, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Postanowieniem z 30 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, stwierdziwszy, że nie powołano w niej argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie spełniona została któraś z przesłanek ustawowych. W uzasadnieniu stwierdził m.in.: „Wymaganej w ramach badania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. argumentacji nie stanowi samo postawienie zarzutu oczywistego naruszenia, a sformułowanie takiego zarzutu nie prowadzi jeszcze do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w sądzie drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. Uzasadnienie wniosku stanowi w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną prawną Sądu drugiej instancji oraz próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.” (s. 5 i 6). Powyższe orzeczenie, jak wskazał skarżący, zostało mu doręczone 20 lipca 2021 r.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 4 października 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 22 października 2021 r.), na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), wezwał skarżącego do doręczenia prawidłowego pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym; udokumentowania daty doręczenia mu ostatecznego orzeczenia oraz nadesłania trzech odpisów skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami. Skarżący został także zobowiązany do doręczenia odpisów lub kopii poświadczonych przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem postanowień: Sądu Najwyższego z 30 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]), Sądu Okręgowego z 29 października 2019 r. (sygn. akt [...]) oraz Sądu Rejonowego z 3 grudnia 2018 r. (sygn. akt [...]).

Pełnomocnik skarżącego, 29 października 2021 r., skierował w jego imieniu do Trybunału za pomocą poczty elektronicznej skan wniosku o przedłużenie o tydzień terminu do usunięcia braków formalnych skargi.

Pismem z 9 listopada 2021 r. (data nadania) skarżący usunął część braków, a w zakresie pozostałych sformułował wniosek o przedłużenie terminu do ich usunięcia o dwa tygodnie.

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 1 grudnia 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 20 grudnia 2021 r.), na podstawie art. 69 u.o.t.p.TK, wezwał pełnomocnika skarżącego do doręczenia podpisanego własnoręcznie pisma z 29 października 2021 r. zatytułowanego „Wniosek o przedłużenie terminu do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej”. Pełnomocnik złożył dokument 21 grudnia 2021 r. (data nadania).

Zarządzeniem z 25 stycznia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 14 lutego 2022 r.) sędzia Trybunału Konstytucyjnego, na podstawie art. 166 k.p.c. w związku z art. 36 u.o.t.p.TK, odmówił skarżącemu przedłużenia terminu usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej wskazanych w zarządzeniu Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 4 października 2021 r. Na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK zarządzeniem z tego samego dnia sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do wskazania, które jego konstytucyjne wolności lub prawa wyrażone w art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy; wyjaśnienia, w jaki sposób przepisy te, w zakresie określonym w skardze, naruszają wolności lub prawa skarżącego,

a także uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Skarżący został także zobowiązany do doręczenia odpisów lub kopii poświadczonych przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem uzasadnień postanowień Sądu Okręgowego z 29 października 2019 r. (sygn. akt [...]) oraz Sądu Rejonowego z 3 grudnia 2018 r. (sygn. akt [...]), udokumentowania daty doręczenia mu postanowienia Sądu Najwyższego z 30 listopada 2020 r., jak również poinformowania, czy od tego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. W piśmie procesowym złożonym 21 lutego 2022 r. (data nadania) skarżący ustosunkował się do zarządzenia.

W skardze konstytucyjnej skarżący zarzucił, że zakwestionowany art. 398⁹ k.p.c., „którego wykładnia pozwala odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania spełniającej ustawowe wymogi konstrukcyjne i przeprowadzenia kontroli kasacyjnej prawomocnego orzeczenia – jedynie ze względu na brak wkładu do rozwoju nauki prawa” (s. 2) narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego oraz prawo do sądu. Pozwala bowiem na „wyłączenie spod kontroli kasacyjnej Sądu Najwyższego orzeczeń Sądów Drugiej Instancji obarczonych błędami prawnymi i uchybieniami, mającymi wpływ na przebieg postępowania i wydane w sprawie orzeczenie jedynie ze względu, że wskazywane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia prawne nie wnoszą wkładu do rozwoju nauki prawa” (s. 3). W piśmie procesowym z 21 lutego 2022 r. skarżący oświadczył, że podtrzymuje zarzuty sformułowane w skardze.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

Skarga konstytucyjna jest sformalizowanym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Jej merytoryczne rozpoznanie jest uzależnione od spełnienia warunków wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i przepisów ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone” ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1-3 u.o.t.p.TK stanowi, że skarga konstytucyjna zawiera m.in. określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone, a także uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Trybunał wskazuje w swoich orzeczeniach, że: „skarżący obowiązany jest przedstawić konkretne i przekonujące argumenty świadczące o niekonstytucyjności zakwestionowanych regulacji. Tym samym skarżący nie tylko winien wskazać, jakie konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone kwestionowaną regulacją, lecz także opisać «sposób» tego naruszenia. Argumenty te muszą koncentrować się na problemie merytorycznej niezgodności zachodzącej między unormowaniami stanowiącymi przedmiot skargi konstytucyjnej oraz tymi, które określane są jako wzorce kontroli (...). Tym samym nie wystarczy, że skarżący wskaże określone przepisy oraz przepisy konstytucyjne, z którymi są one w jego opinii, niezgodne. Musi on także wyjaśnić, na czym owa niezgodność polega. Jest to przesłanka konieczna do uznania dopuszczalności skargi konstytucyjnej” (zob. postanowienie TK z 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17, por. także postanowienie z 5 czerwca 2019 r., sygn. SK 29/18, OTK ZU A/2019, poz. 28). Zdaniem Trybunału „przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów w kontekście każdego

wzorca kontroli nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie” (zob. postanowienie TK z 22 września 2021 r., sygn. SK 49/20, OTK ZU A/2021, poz. 53). Wskazane przepisy określają wymogi, których spełnienie jest warunkiem koniecznym przyjęcia skargi do merytorycznej oceny. Powyższe oznacza, że nie wystarczy sformułowanie samej tezy o niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu. Uzasadnienie musi wskazywać precyzyjnie co najmniej jeden argument przemawiający za naruszeniem danego wzorca kontroli.

W kontekście przywołanych wymogów formalnych Trybunał zauważa, że skarga konstytucyjna nie zawiera argumentów, które miałyby wspierać postawiony w niej zarzut niezgodności art. 398⁹ § 1 pkt 4 i art. 398⁹ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji. Uzasadnienie skargi poświęcone jest opisowi stanu faktycznego poprzedzającego wystąpienie do Trybunału. Skarżący krytycznie odniósł się w nim do przebiegu postępowania przed Sądem Rejonowym w S. i Sądem Okręgowym w P., przedstawił zarzuty, jakie sformułował w skardze kasacyjnej, a także wskazał, jakie istotne zagadnienia prawne wystąpiły – jego zdaniem – w sprawie. W konkluzji wskazał, że *in concreto*, na podstawie zakwestionowanych przepisów Sąd Najwyższy „wyłączył spod kontroli kasacyjnej zaskarżone orzeczenie pomimo wskazywanych w skardze naruszeń zarówno prawa materialnego jak i postępowania cywilnego, które wpłynęły na treść zapadłego w sprawie orzeczenia, odmawiając prawa do Sądu co jest niezgodne z wzorcami konstytucyjnymi zawartymi w art. 2 Konstytucji RP, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 78 Konstytucji RP, w tym zasadą demokratycznego państwa prawa oraz prawa do sądu (...)” (s. 8 i 9).

W odniesieniu do powyższego Trybunał zwraca uwagę po pierwsze na to, że jego kognicja kontrolna nie obejmuje kwestii stosowania przepisów prawnych. Z woli ustrojodawcy przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego jest normatywna treść przepisów ustaw lub innych aktów normatywnych, jak również treść, jakiej przepisy nabrały wskutek utrwalonej praktyki ich stosowania. Aby jednak doszło do takiej kontroli, skarżący musi uzasadnić, że niekonstytucyjna praktyka stosowania ma swoje źródło w zaskarżonych przepisach, a ponadto ma trwały charakter. W niniejszej skardze brak jest tego typu uzasadnienia.

Po drugie, jak wielokrotnie Trybunał wskazywał w swoich orzeczeniach, z wynikającego z art. 45 ust. 1 Konstytucji treści prawa do sądu nie mieści się prawo do kasacji (skargi kasacyjnej). Prawa do rozpoznania sprawy w trzeciej instancji nie przewiduje też żaden inny przepis ustawy zasadniczej. Wynika ono wyłącznie z ustawy zwykłej. Standardem minimalnym, jak stwierdza Trybunał, odnoszącym się do postępowania sądowego, jest dwuinstancyjność. Wszystko, co ponad ten standard wykracza, włącznie z instytucją kasacji (skargi kasacyjnej) i sposobem jej ukształtowania, jest nadaddatkiem, podwyższeniem standardu minimalnego. Stronie nie przysługuje roszczenie wobec państwa o takie ukształtowanie obowiązujących przepisów, które zapewniłoby jej rozpoznanie każdej sprawy przez Sąd Najwyższy (zob. wyrok TK z 10 lipca 2000 r., sygn. SK 12/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 143 oraz z 6 października 2004 r., sygn. SK 23/02, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 89). Ustawodawca może zatem w ogóle nie wprowadzać takiego środka zaskarżenia. Trzeba jednak podkreślić, że jeśli jednak ustawodawca się na to zdecyduje, wówczas musi to zrobić w sposób gwarantujący standardy postępowania sądowego w demokratycznym państwie prawnym (zob. postanowienie TK z 10 sierpnia 2001 r., Ts 58/01, OTK ZU nr 6/2001, poz. 207). Trybunał zauważa, że skarżący w piśmie procesowym z 21 lutego 2022 r. podniósł co prawda naruszenie „prawa do sądu i rzetelnego procesu”, jednak ingerencję w nie łączy z odmową przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej ze względu na stwierdzone *in concreto* niewskazanie ustawowych przesłanek, a nie z merytoryczną treścią art. 398⁹ § 1 pkt 4 i § 2 k.p.c., nieodpowiadającą standardom konstytucyjnym.

Mając powyższe na względzie Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że analizowana skarga konstytucyjna nie spełnia przesłanek określonych w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK.

Okoliczność ta – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – jest podstawą odmowy nadania rozpatrywanej skardze dalszego biegu.

Trybunał stwierdza także, że skarżący nie wykonał pkt 4 lit. b, pkt 5 i pkt 6 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 25 stycznia 2022 r.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.